

εις χυμόν γρηγορώτερα και ἄλλα ἀργότερα, ὁ πυλωρός διακρίνει μὲ θαυμαστὴν ἐξυδέρκειαν ὅσα εἶνε χωνευμένα, και τοὺς ἀνοίγει τὴν θύραν, ἀποκρούει δὲ ὅσα εἶνε ἀκόμῃ ἀχώνευτα και δὲν μετεβλήθησαν εἰς χυμόν. Ἄν, καθ' ὑπόθεσιν, κατέπιες συγχρόνως ἐν τεμάχιον ἄρτου και ἐν τεμάχιον κρέατος, ὁ μὲν ἄρτος πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ στομάχου, τὸ δὲ κρέας μένει ἔτι και ταλαιπωρεῖται ἐντὸς αὐτοῦ, περιμένον νὰ μεταβληθῇ εἰς χυμόν.

Ἐκ τούτου δύνασαι και μόνη σου νὰ συλλογισθῆς, πόσον κακὸν και ἐπικίνδυνον πρᾶγμα εἶνε νὰ καταπίνῃς ἀπερισκέπτως πράγματα, τὰ ὅποια δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μεταβληθῶσιν εἰς χυμόν, οὔτε εἶνε τόσον μικρὰ, καθὼς παραδείγματος χάριν ἐν κερασοκούκουτσον, ὥστε νὰ γελάσῃς τὸν πυλωρὸν και νὰ διέλθῃσιν ἀπαρατήρητα. Ὁ πυλωρὸς θὰ τοὺς κλείσῃ τὴν θύραν, και καμμίαι μὲς διαταγὴ δὲν δύναται νὰ τὴν ἀνοίξῃ. Ὁ δὲ στόμαχος θὰ ἠναγκάζετο νὰ τὰ φυλάττῃ ἐντὸς του τις οἶδε πόσον χρόνον, ἂν δὲν κατώρθωναν αὐτὰ, μὲ πολλὰς παρακλήσεις και ἰκεσίας, νὰ μαλαξῶσιν ἐπὶ τέλους τὸν αὐστηρὸν φύλακα, ὅστις ἐξοικειοῦται μαζὺ των και συγκατανεύει νὰ τοὺς ἀνοίξῃ τὴν θύραν, δηλαδὴ νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς και νὰ παραβῇ τὸ καθήκον του, καθὼς ἐνίοτε οἱ τελωνοφύλακες χαρίζονται εἰς τοὺς φίλους των λαθρεμπόρους και ἀφίουν ἐλευθέραν τὴν διάβασιν εἰς τὰ λαθρεμπόρια.

Πόσον ὅμως ὑποφέρει ὁ δυστυχὴς στόμαχος, πρὶν ἐξοικειωθῇ ὁ θυρωρὸς μὲ τοὺς ἀδιακρίτους ἐκείνους λαθρεμπόρους και τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀναχωρήσῃσι! Ἄρκει μόνον νὰ μάθῃς, ὅτι γυνὴ τις, ἣτις κατέπιεν ἐξ ἀπροσεξίας ἓνα πυρῆνα ῥοδακίνου, τὸν εἶχεν ἐπὶ δύο ὀλόκληρα ἔτη ἐντὸς τοῦ στομάχου της, και ἐκινδύνευσε νὰ ἀποθάνῃ ἐξ αἰτίας του. Ὑπέφερε πόνους φοβεροὺς, εἶχε καταντήσῃ πτώμα σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν, και οἱ ἰατροὶ δὲν ἤξευραν τί νὰ κάμουν, ὅτε ἐπὶ τέλους, ἦτον καιρὸς βέβαια, — ὁ πυλωρὸς κατεπίεσθη νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, και ἡ γυνὴ ἐσώθη. Δὲν σοῦ συμβουλεύω ὅμως νὰ κάμῃς τὸ ἴδιον, και νὰ κρεμασθῆς ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ θυρωροῦ σου, διότι οἱ θυρωροὶ δὲν εἶνε πάντοτε εὐδιάθετοι.

Τώρα ἐπεράσαμεν τὸν στόμαχον και ἐμβαίνομεν εἰς ἄλλον δρόμον. Ἄλλὰ περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπομένῃ ἐπιστολῇ.

*Ἐπιτα συνίετα.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΛΧΟΣ.

Τὰ δένδρα ἔχουσι μεγάλην ἐπιβροήν ἐπὶ τῆς υγείας τῶν πόλεων, διότι καθαρίζουσι τὸ ἔδαφος και τὸν ἀέρα αὐτῶν. Ἐν Παρισίοις τὰ ἐπὶ τῶν ὁδῶν δένδρα πρέπει κατ' ἀστυνομικὴν διάταξιν ν' ἀπέχῃσι τοῦλάχιστον ὅ μῆτρα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ὥστε δὲν δύνανται νὰ φυτευθῶσι τοιαῦτα

ἢ εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς ἐχούσας πλάτος 20 μέτρων και ἐπέκεινα. Τῷ 1872 ἠριθμοῦντο ἐπὶ τῶν ὁδῶν τῶν Παρισίων 102,154 δένδρα.

G. T.

ΡΩΞΑΝΔΡΑ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ, Ἡ ΠΡΩΤΗ ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΣΣΑ¹

Δὲν ἤξεύρω μέχρι τίνος εἴμεθα ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀναμφισβητήτως τοὺς ὀμοιάζομεν πολὺ κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἡμῶν, μικρὰν ἀποδίδομεν ἀξίαν εἰς τὴν καλλίστην μερίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, και κατ' ἀκολουθίαν, ὑποθέτω, τοῦ ἑλληνικοῦ. Ὁμιλῶν δὲ ἐνταῦθα περὶ τῶν προπατόρων, ἐννοῶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων¹ διότι οἱ ἡμηριοὶ Ἑλληνες ὕμνησαν πολλὰς και ποικίλας κυρίας, ἄλλας μὲν ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν, καθὼς τὴν Ναυσικίαν, τὴν Πηνελόπην, τὴν Ἀνδρομάχην, τὴν Ἀρήτην, ἄλλας δὲ ἐπὶ ταῖς κακίαις, καθὼς τὴν Ἑλένην, τὴν Κλυταιμνήστραν, τὴν Ἀντιαν, τὴν Φαίδραν, τὴν Ἀλκμήνην. Ἄλλ' ἔπειτα οἱ Ἑλληνες τοῦ Θεμιστοκλέους και τοῦ Δημοσθένους ἐσφετερίσθησαν ὑπὲρ ἑαυτῶν και μόνων τὸ δικαίωμα τῆς ὑστεροφημίας, και κλείσαντες τὰς θυγατέρας, τὰς συζύγους και τὰς μητέρας των εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, τὰς κατεδίκανσαν εἰς αἰδίων λήθην. Ἡμεῖς οἱ νεώτεροι δὲν εἰμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι φυλακίζομεν οἶκοι τὰς κυρίας² πολλοῦ γε και δεῖ μάλιστα ἀφ' ἧς ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ ἀεικίνητον, ταῦτόν εἰπεῖν le mouvement perpétuel, εἶναι ἀπαραίτητον πρὸς συντήρησιν τῶν τρυφερῶν ἐκείνων πλασμάτων³ ἀλλὰ βεβαίως λησμονοῦμεν ὅτι ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἐπιπλα και οἰκόσιτα ζῶα, ἡ δὲ μνήμη τινῶν ἐξ αὐτῶν δικαιοῦται νὰ διασωθῇ πολὺ μάλλον ἢ τὸ μεθυστερὸς ὅπωςοῦν κατασκευαζόμενον κλέος κυρίων τινῶν, οἵτινες παρίστανται νῦν ὡς σωτήρες τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ δὲν ἐφρόντιζον εἰμὴ πῶς νὰ σώσωσιν ἑαυτοὺς. Καὶ τὸ κακὸν δὲν εἶναι πρόσφατον. Ἄνοιξατε τὸν ὑπὸ τοῦ Σχοπελίτου Καισαρίου Δαπόντε συνταχθέντα ἐν τῇ παρελθούσῃ ἑκατονταετηρίδι *Κατάλογον ἱστορικῶν ἀξιόλογον τῶν καθ' ἡμᾶς χρηματισμάτων ἐπισήμων Ῥωμαίων*, τὸν φέροντα ὡς ἐπιγράμμα⁴

¹ Ἀνδρῶν σοφῶν ἄθροισις και ἐπισήμων, οὓς ὁ νῦν ἐβλάστησεν, ὡς ῥόδα, χρόνος.

² Ὁ κατάλογος οὗτος περιγράφει τὸν βίον και τὴν πολιτείαν πολλῶν πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, ἱερομονάχων, ἱερέων, ἱεροδιακόνων, μοναχῶν, ἀθηνῶν, δραγομάνων, ἀρχόντων, πραγματευτῶν, διδασκάλων, οὐδεμίαι ὅμως γυναικὸς βιογραφία ἔρχεται νὰ ποικίλῃ και κοσμήσῃ τὸν μονότονον

1. Ἀνεγνώσθη, ὡς και αἰ προσιγῶς δημοσιευθῆσάναι βιογραφία ὑπὸ τῶν τίτων ἄλλοι κωμάρτισσαι, ἐν τῇ Φιλολογικῇ Συλλογῇ Παρισίῳ.

ἐκείνον κῆπον τοσούτων ἐπισήμων ἀνδρῶν, ὧν πολλοὶ ἤθελον θεαίως ἀπορήσει ἐάν, ἐξεγειρόμενοι ἐκ τῶν τάφων, ἤθελον ἴδει ἑαυτοὺς προσφερομένους ὡς ῥόδα εἰς τὰς παρούσας γενεάς. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος κατήνησεν οὕτω νὰ ὁμοιάζῃ τὰς ἱεράς τοῦ ἀγίωνύμου ἔρους Ἀθω μονάς, ὅπου θηλυκὸν κἀνεὸς εἶδους δὲν ἐμβαίνει.

Τὸ δὲ οὐδὲν ἦττον δεινὸν εἶναι ὅτι οὔτε δύναται σήμερον πλέον νὰ ἐπανορθωθῇ καθ' ὄλοκληρίαν ἡ ἀδικία αὕτη. Ὑποθέσατε τῶντι ὅτι ἠθέλομεν ἔχει ἐν τῷ παρελθόντι ἡμῶν κάμμιαν Madame de Chevreuse, κάμμιαν Duchesse de Longueville ὑποθέσατε προσέτι ὅτι ἐν τοῖς φιλοσόφοις ἡμῶν ἤθελεν εὑρεθῆ τις Cousin, μὴ νομίζων ἀνάξιον τῶν ἄλλων ἐμβριθῶν αὐτοῦ μελετῶν, τὸ ν' ἀσχοληθῇ περὶ τὴν βιογραφίαν τῶν ἐπιχαρίτων ἐκείνων καὶ πολυπραγμῶν ὄντων ἵπως ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ἔργον, ἀφοῦ οὐδὲν ἀπεμνημονεύθη περὶ τοῦ χαρακτῆρος, περὶ τῶν πράξεων, περὶ τῶν περιπετειῶν αὐτῶν; Καὶ τοιαύτας μὲν πολυωνύμους δεσποίνας, τοιούτους δὲ τεχνίτας τοῦ λόγου, δὲν εὐτυχῆσαμεν ἔτι νὰ ἀναδείξωμεν. Δὲν στερεῖται ὅμως ἡ ἱστορία τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ ἔθνους κυριῶν αἰτίνας, διαπρέψασαι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ, ἀνέθρεψαν αὐταὶ υἱοὺς κοσμήσαντας διὰ πολιτικῶν καὶ ἄλλων ἀρετῶν τὰς παρελθούσας ἡμῶν ἑκατονταετηρίδας καὶ καθωδήγησαν αὐτοὺς ἐν τῷ βίῳ διὰ τῶν συμβουλῶν, καὶ συνεμερίσθησαν οὐ μόνον τὰς ἀγαθὰς αὐτῶν τύχας, ἀλλὰ καὶ τὰς συμφοράς· ἐτέρας δὲ, ἀναδειχθείσας ὄντως ἡρωίδας περὶ τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους ἀφοσίωσιν καὶ ἐτέρας πάλιν ὧν τὸ κάλλος καὶ ἡ ἐλαφρότης, ἂν δὲν προεκάλεσαν Τρωϊκοὺς πολέμους, πολλῶν ὅμως καὶ σπουδαίων πολιτικῶν περιπλοκῶν ἐγένοντο πρόξενοι. Οἱ τάφοι αὐτῶν κεῖνται ἀνώνυμοι, καὶ οὐδὲν μνημεῖον διδάσκει τὸν διαβάτην τοῦ παρελθόντος τίνες ἐγένοντο καὶ τί ἔπραξαν. Δὲν εἶναι ὅμως ἐπὶ τέλους ἴσως ἀδύνατον, συλλέγοντες ἐπιμελῶς, καὶ συναρμολογοῦντες καὶ ἐρμηνεύοντες τὰς ὀλίγας περὶ αὐτῶν περισωθεῖσας εἰδήσεις, νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἐάν δικαίως εὐγνωμονῶμεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, δὲν εἴμεθα ἀμνήμονες καὶ τῶν μητέρων.

Πολὺ πρὶν καταρτισθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ τάξις ἐκείνη τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἡ γνωστὴ γενομένη ὑπὸ τὸ τῶν Φαναριωτῶν ὄνομα, ὑπῆρχον αὐτόθι ὁμογενεῖς, οἵτινες, ἰσχύοντες εἴτε ἐπὶ καταγωγῇ, εἴτε ἐπὶ πλούτῳ, ἂν δὲν ἀνεβιάζοντο ἔτι εἰς τοὺς θρόνους τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, οὐδὲ διεζῆγον τὴν ἐξωτερικὴν τοῦ ὀσμανικοῦ κράτους πολιτικὴν, διεῖπον ὅμως τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν πράγματα, ἐπενήργουν καὶ ἄλλως εἰς τὴν τύχην τοῦ ἔθνους διὰ τῆς πρὸς τοὺς δυνάστας οἰκειότητος καὶ φιλίας, ἀνεδείκνυτο ἀντιπρόσωποι τῶν παριστρίων ἡγε-

μόνων καὶ πολλάκις συνεδέοντο μετ' αὐτῶν διὰ κηδεστίας. Τοιοῦτοι ἐγένοντο οἱ Παλαιολόγοι, οἱ Καντακουζηνοὶ, οἱ Ἀσάναι, οἱ Ῥάλλαι, οἱ Ξενακαί, οἱ Γαβράδεις· τοιοῦτος δὲ περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρξε καὶ ὁ Σκαρλάτος Μπεγλικτζῆς. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχε πλουτήσῃ ἐκ τῆς προμηθεΐας τῶν κρεάτων τοῦ ὀσμανικοῦ στρατοῦ, διόπερ καὶ ἐπωνομάσθη Τζελέμπασης, ἐκ τοῦ Τζελέπης, προβατέμπορος, ὄνομα τὸ ὁποῖον, ὅτε βραδύτερον ὁ Σκαρλάτος συγκατελέχθη μετὰ τῶν ἀρχόντων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἴσχυσε, καὶ προεχειρίσθη ἀντιπρόσωπος παρὰ τῇ Ὑ. Πύλῃ τῶν ἡγεμόνων τῆς Δακίας, ἐτροπολογήθη μικρὸν εἰς τὸ Τζελεμπῆς, ἵνα ἐπικαλύψῃ ἐπὶ τὸ εὐγενέστερον τὸ ἀρχικὸν ἐπάγγελμα. Ὁ πλοῦτος αὐτοῦ ἐλέγετο πολὺς· ἀλλὰ μὴ νομίση τις ὅτι δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τοὺς θησαυροὺς τινῶν ἐκ τῶν σημερινῶν ἡμῶν Κροΐσων. Τὸ πλεῖστον τῆς περιουσίας αὐτῆς μετεβιάσθη εἰς τὸν ἔγγονον αὐτοῦ Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, τὸν πρεσβύτερον· ἠξέυρομεν δὲ ὅτι, ὅτε οὗτος, τῷ 1683, ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐδέησε νὰ λυτρωθῇ διὰ χρημάτων, μετὰ κόπου ἠδυνήθη νὰ καταβάλῃ 200 πουργία, ἤτοι 100,000 γροσίων, τὰ ὁποῖα, ὅσονδήποτε καὶ ἀν' ἀνυψωθῇ ἡ τε ἐσωτερικὴ καὶ ἡ σχετικὴ αὐτῶν ἀξία, πολὺ ἔτι θέλουσιν ἀπέχει τῶν δεκάδων ἑκατομμυρίων ὅσα νῦν πληροῦσι τὰ κιβώτια οὐκ ὀλίγων ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν. Καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος, διατελέσας ἐν τῷ μετὰ τὸ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον μέγας διερμηνεύς, ἔλαβεν ἀφορμὴν ν' αὐξήσῃ μᾶλλον ἢ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.

Τοῦ Σκαρλάτου ἐκείνου Μπεγλικτζῆ θυγάτηρ ἐγένετο ἡ Ῥωξάνδρα, ἧς θέλομεν σκιαγραφῆσαι μᾶλλον ἢ ζωγραφῆσαι τὴν εἰκόνα. Πότε ἀκριβῶς ἐγεννήθη, ἄδηλον. Ἐπειδὴ ὅμως γινώσκουμεν ὅτι ἀπεβίωσε τῷ 1684 καὶ ὅτι ἐνυμφεῖθη τὸ πρῶτον μετὰ τῷ 1623 καὶ τοῦ 1626 ἔτους, πιθανότατον ἀποβαίνει ὅτι ἐγεννήθη περὶ τὸ 1605. Διδάσκαλος δὲ αὐτῆς διετέλεσεν ὁ μέγας λογοθέτης Ἰωάννης Καροπούλλης, ὅστις ὑπῆρξεν οὐ μόνον σοφὸς ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ μακροβιώτατος καὶ παραδόξως ῥωμαλέος. Κατὰ τὸν Καισάριον Δαπόντε, ἐγρονθοκοπήθη μὲ τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, ἐντὸς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, τῷ 1690, ὃ ἐστὶν ἑκατοντούτης περίπου ὦν, διότι ὡς διδάσκαλος τῆς Ῥωξάνδρας, ἀναγκαιῶς ὑπερέβαινε αὐτὴν κατὰ 15 τοῦλάχιστον ἔτη. Βῆναι ἀληθὲς ὅτι, καθὰ ἐξηγήσαμεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν, ὁ Μαυροκορδάτος δὲν ἦτο ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1690 ὥστε τὸ γεγονός δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἄλλο ἔτος, παρεκτός ἐάν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Δαπόντες ἀνέπλασε πρᾶγμα ἀνύπαρκτον, ἢ ἐπανάλαβε φήμην ἀδέσποτον, ὅπερ

καί πιθανώτερον, διότι πῶς τρώντι νά πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος, ὅσον δόξολογος καί ἀνυποτέγη, ὕψωσε ποτὲ χεῖρα κατ' ἀνδρὸς, ὅστις ἀφοῦ ἐξεπαίδευσεν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μητέρα, ἐπειτα ἐμίσησε καὶ αὐτὸν τοῦτον εἰς τὴν τῶν λόγων ἐπιστήμην! Ἄλλὰ τοῦ τε βαθυτάτου γήρατος εἰς ὃ προήλασε καὶ τῆς μέχρι τέλους διατηρήσεως τῶν διανοητικῶν, ἀν' ὅχι ἄλλο, δυνάμεων αὐτοῦ, ἔχομεν ἀποδείξεις μᾶλλον ἀναμφισβητήτους. Σῶζονται ἐπιστολαὶ αὐτοῦ τῶν ἐτῶν 1690 καὶ 1692, οὐδὲν ἦττον δὲ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς ἐν ὑποψίᾳ γενόμενος εὐνοεῖ καὶ ὁμοφρονεῖν τοῖς καλθινισταῖς, ὡς γράφει ὁ Δημήτριος Προκοπίου, ἀνωμολόγησεν ἐπὶ συνόδου, αὐτοπροσώπως παρελθὼν, τὴν κακοδοξίαν, καὶ ἔτυχε τῆς προσηκούσης συγγνώμης.

Ὅπως δὴ ποτε βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπαιδευθεῖσα Ῥωξάνδρα ἐγένετο γυνὴ λογιωτάτη διὰ δὲ τοῦτο καὶ τὴν ἐξαίρετον αὐτῆς κοινωνικὴν τάξιν, ὅλοι οἱ ἐπιφανεῖς ξένοι, οἱ εἰς Κωνσταντινούπολιν παρεπιδημοῦντες ἐκ τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης, ἔσπευδον νά τὴν ἐπισκεφθῶσι, καὶ συνδιαλεγόμενοι μετ' αὐτῆς, ἀπεθαύμαζον τὴν τε παιδείαν αὐτῆς καὶ τὴν εὐφυΐαν. Εἶχεν ἄρα γε καὶ τὸ προτέρημα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αὐθάδεις τινὲς ἀνθρώποι ἀναγράφουσιν ὡς τὸ πρῶτιστον τῶν καθηκόντων πάσης γυναικός; Δυστυχῶς οὐδεμίαν ἔχομεν εἰκόνα αὐτῆς πρὸ ὀφθαλμῶν. Εἶναι ὅμως πασίγνωστοι οἱ ζῶηροι καὶ εὐρυθμοὶ τοῦ υἱοῦ τῆς χαρρακτῆρος τὸν δὲ ἔγγονόν τῆς Ἰωάννην ἔλεγεν ὁ Καντεμίρης ὡραιότατον τῶν κατ' αὐτὸν ἀνδρῶν. Ἡ φυσιογνωμία τῶν τέκνων δὲν ἐγγυᾶται πάντοτε τὴν εὐμορφίαν τῶν γονέων, καὶ μάλιστα ἀμφοτέρων τῶν γονέων. Ἄλλὰ δὲν ἠξέερω διατί, μελετῶν τις τὴν εἰκόνα τῶν Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, ἀποκλίνει νά πιστεύσῃ ὅτι οὗτος ὤφειλε τοὺς μεγάλους ἐκείνους ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ μικρὸν καὶ εὐσημάτιστον στόμα εἰς τὴν μητέρα μᾶλλον ἢ εἰς τὸν πατέρα. Εἰς δὲ τῶν ἐγκωμιαστῶν τῆς παραβάλλει αὐτὴν πρὸς τὴν Ὑπατίαν, τὴν περιώνυμον οὐ μόνον ἐπὶ σοφίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κάλλει Ἀλεξανδρινῆν, πρὸς ἣν ὁ ἀρχιερεὺς Πτολεμαῖδος Συνέσιος, ὅσον ἀρχιερεὺς καὶ ἀν' ἦτο, ἔγραφε ποτὲ, ὅτι οὐδ' εἰς τὴν μέλλουσαν ζῶην θέλει λησμονῆσαι τὴν φίλην Ὑπατίαν. Ἄλλην ὅμως ἀσφαλεστέραν μαρτυρίαν περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου πράγματος δὲν ἔχομεν, τὸ δὲ δεινότατον, δὲν ἠξέερωμεν ποῖος ἔπλασε τὸν σκαιὸν ἀστεϊσμόν, ὅτι ἡ Ῥωξάνδρα ἀπέβλεπεν ἐξ εὐλογίας, κόρη ἔτι οὖσα, τὸν ἕνα ὀφθαλμόν, ὅτι διὰ νά ἀπατήσῃ τὸν πρῶτον αὐτῆς σύζυγον, τὸν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας Ἀλέξανδρον Δ', ἐνυμφεῖθη κεκαλυμμένον ἔχουσα τὸ πρόσωπον, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ μετὰ τὴν τελετὴν τῆς ἱεροουργίας τοῦ γάμου ἐδέσσε τελευταῖον νά ἀποκαλυφθῆ, ἀπεπέμφθη ἀμέσως εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ φήμη αὕτη,

καὶ τοὶ πολλάκις ἐπαναληφθεῖσα, εἶναι ἀνυπόστατος. Ὁ Καισάριος Δαπόντες, ὅστις μνημονεύει τοῦ γάμου ἐκείνου, οὐδὲν τοιοῦτον ἀπειροκαλον ἀναφέρει, αἱ δὲ περὶ τῆς τελετῆς ταύτης λεπτομέρειαι, αἱ ὑπὸ τοῦ Διονυσίου Φωτεινοῦ ἱστορηθεῖσαι, ἐκ διαφόρων βλαχικῶν καὶ μολδαυικῶν χρονικῶν, αἴρουσιν ἐκ μέσου καὶ τοὺς τελευταίους διαταγμοὺς ὅσους ἠδυνάμεθα νά ἔχωμεν περὶ τούτου.

Ἐν ἔτει 1623 ἀνέβη τὸ δεύτερον εἰς τὸν ἡγεμονικὸν τῆς Βλαχίας θρόνον ὁ Ἀλέξανδρος Δ', υἱὸς τοῦ Ῥάδουλ βοεβόδα Μίχνα, ὅστις συγχρόνως προεχειρίσθη ἡγεμὼν Μολδαυίας, ἀφοῦ πρότερον, 1610-1616, ἦρξε τῆς Βλαχίας. Ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἤδη χηρεῦσαι ἐκ πρώτου γάμου ἄλλ' ἦτο ἔτι νέος καὶ ἀποφασίσας νά συζευχθῆ αὐθις, ἐξελέξατο πρὸς τοῦτο τὴν κόρην τοῦ Σαρλάτου Μπεγλικιτζῆ. Ἄν ἡ ἐπιφανὴς αὕτη κόρη ἦτο ἀνάπηρος, τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δυνατόν νά μὴ ἦναι γνωστὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ἀν' ἦτο γνωστὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, δὲν ἦτο δυνατόν νά ἦναι ἄγνωστον εἰς τοὺς δύο ἡγεμόνας, οἵτινες εἶχον μυρίους τρόπους νά ἠξέερωσι τί συμβαίνει εἰς τὴν βασιλεύουσαν. Καὶ ἔπειτα ὁ μὲν πατὴρ διέτριψεν αὐτόθι ἀπὸ τοῦ 1616-1623, ὁ δὲ υἱὸς ἀπὸ τοῦ 1619-1623, ὥστε ἀμφοτέροι ἐγνώρισαν αὐτὴν μικρὸν πρὸ τοῦ γάμου, ὅστις ἐτελέσθη μετὰ τὸ 1623 καὶ 1626, διότι ἐτελέσθη ζῶντος τοῦ πενθεροῦ τῆς, ὅστις ἀπέβίωσε κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος. Ἴνα παραδεχθῶμεν λοιπὸν τὴν πῆρῶσιν, πρέπει νά ὑποθέσωμεν ὅτι συνέβη ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ διαστήματι καὶ ὅτι οὐδεμίαν περὶ αὐτῆς εἶδησιν ἔλαθον οἱ δύο ἡγεμόνες. Ἄλλ' ἔσω καὶ τοῦτο· πῶς ὅμως θέλουσι συμβιβασθῆ αἱ λεπτομέρειαι τῆς τοῦ γάμου τελετῆς πρὸς τὰς λεπτομερείας τοῦ θρῦλῆματος; Ὁ πατὴρ τοῦ γαμβροῦ ἀπεφάσισεν ὅτι τὸ μυστήριον θέλει τελεσθῆ καὶ πανηγυρισθῆ εἰς Τεκουτζι τῆς Μολδαυίας, ὅπου συνῆλθον ἀμφοτέροι οἱ ἡγεμόνες μετ' ὄλων τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν δύο ἡγεμονιῶν καὶ μετὰ πολλῆς ἄλλης συνοδίας. Ἐκεῖ προσῆλθε καὶ ἡ νύμφη· πρέσβεις τῆς Τρανσυλβανίας, τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Πολωνίας προσέφερον εἰς τοὺς νυμφίους δῶρα πολυτελῆ· ἐγένοντο δὲ πολλαὶ παρατάξεις, τρεφεμόναι καὶ εὐθυμιαὶ ἐπὶ τραπέζῃς, κατ' ἄς οἱ μὲν Μολδαυοὶ ἄρχοντες ἴσταντο ἐκ δεξιῶν, οἱ δὲ Βλάχοι ἐξ εὐωνύμων· καὶ οἱ ἑορταὶ αὐταὶ διήρκεσαν δεκαπέντε ἡμέρας. Ἐντεῦθεν λοιπὸν πρέπει νά ὑποθέσωμεν, ἢ ὅτι κατ' ὄλον τοῦτο τὸ διάστημα ἢ νύμφη ἔμεινε κεκαλυμμένον ἔχουσα τὸ πρόσωπον καὶ παντελῶς ἀθέατος εἰς πάντας, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν νέον αὐτῆς σύζυγον, ὅπερ ἀπαράδεκτον ἢ ὅτι ἀποπεμφθεῖσης αὐτῆς, ἐξηκολούθησαν οὐδὲν ἦττον αἱ πανηγύρεις, ὅπερ ἔτι μᾶλλον ἀδύνατον.

Πῶς δὲ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὰ διάφορα βλαχικά καὶ μολδαυικά χρονικά, ἐξ ὧν ῥητῶς καὶ ἐπανειλημμένως λέγει ὁ Φωτεινὸς ὅτι ἠρύσθη τὴν περὶ τοῦ γάμου τούτου ἔκθεσίν του, οὐδὲν ἤθελον διαλάβει περὶ τοῦ σκανδάλου ἐκείνου, ἐὰν τῶν ὄντι συνέβαινε; ἢ πῶς, ὅτι ὁ Φωτεινός, εὐρῶν τὴν ἱστορίαν τοιοῦτου σκανδάλου ἐν τοῖς χρονικοῖς, ἤθελεν ὅλως ἀποσιωπήσει αὐτήν; Ἄλλ' ὁ Φωτεινός λέγει ἐπανειλημμένως: «Καὶ τελειωθέντων τῶν γάμων, ἐπέστρεψεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.»

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Ῥωξάνδρα δὲν ἀπήλασεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰ μεγαλεῖα τῆς ἐν Βλαχία ἡγεμονίας· τοῦτο ὅμως δι' ἄλλην αἰτίαν. Ὁ Ἀλέξανδρος Β' ἀπεβίωσε τῷ 1630· καὶ τότε ἡ νεαρά χήρα, ἐπιστρέψασα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπανελάβε τὸν προηγούμενον ἥμερον βίον, παραμυθῶσα τὸν πένθος διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς εὐποιίας. Ἀλλ' ἦτο εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας ἔτι, ἡ δὲ μνήμη τοῦ πρώτου συζύγου δυσκόλως ἠδύνατο νὰ ἀνθέξῃ ἐπὶ πολλὰ εἰς τοὺς πόθους καρδίας τρυφερᾶς καὶ πνεύματος εὐφραντάστου, τόσῳ δυσκολώτερον ὅσω ὁ γάμος ἐκείνος ἀπέβη, ὡς φαίνεται, ἄγονος, τοῦλάχιστον οὐδὲν ἐσώζετο ἤδη ἐξ αὐτοῦ τέκνον, τὸ δυνάμενον ἐνίοτε νὰ συνεχίσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀπιόντα σύντροφον τῆς ζωῆς δεσμὸν καὶ νὰ θωρακίσῃ διὰ τῆς στοργῆς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὴν ἔσθθεν καὶ ἔξωθεν ἐπικινδύνων περισπασμῶν. Δὲν ἦτο ὅμως πάλιν ἡ Ῥωξάνδρα ἐκ τῶν εὐθράστων ἐκείνων σκευῶν, τὰ ὅποια συντρίβονται ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ θίξει. Κατὰ τὰ τέσσαρα πρῶτα τῆς χηρείας τῆς ἔτη, πολλοὶ θεδαίως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει νέων ἐπεζήτησαν τὴν εὐνοίαν αὐτῆς, ἀλλ' αὐτὴ ἐπεῖχεν. Ἐπεῖχε μέχρις οὗ παρέστη ἐνώπιόν της ὁ Χίος Νικόλαος Μαυροκορδάτος.

Δὲν ἤξυρῶν ἂν ἠγάπησε ποτὲ τὸν πρῶτον αὐτῆς ἄνδρα, ἀλλ' ἡ αἴγλη τοῦ ἡγεμονικοῦ ἀξιώματος ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὸν γάμον ἐκεῖνον. Ὁ δὲ Νικόλαος Μαυροκορδάτος ἦτο μὲν ἀνὴρ εὐπορος καὶ, κατὰ τὸν Καισάριον Δαπόντε, ἄρχων εὐγενῆς καὶ πρῶτος τῆς Χίου· καθ' ἑαυτὰ ὅμως καὶ μόνα τὰ προτερήματα ταῦτα δὲν ἤθελον ἀρκέσει νὰ δελεάσωσι τὴν θυγατέρα τοῦ μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ ἄρχοντος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν χήραν δὲ τοῦ λαμπροῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐλάλησεν ἡ καρδιά αὐτῆς· καὶ τῷ 1635 προσέφερεν ἑαυτὴν εἰς τὸν εὐτυχῆ Χίον.

Κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἔτεκεν υἱὸν, κληθέντα Ἀλέξανδρον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκ πατρὸς πάππου. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τῆς Ῥωξάνδρας ἐπεφυλάχθη, κατὰ τὸ τότε τηρούμενον ἔθος, εἰς τὸν δεῦτερον υἱὸν, ἀλλ' ἡ προσδοκία αὕτη δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἐκπληρωθῇ, διότι οὐ πολὺ μετὰ τὸν τοκετὸν, ἡ μήτηρ ἔλαβε τὴν ἀτυχίαν

νὰ στερηθῇ καὶ τὸν νέον αὐτῆς σύζυγον· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Σκαρλάτου ἀπεδόθη θραδύτερον εἰς τὸν δεῦτερον υἱὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου καὶ εἰς τὸν πρῶτον τοῦ τρίτου υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Ἰωάννου, τὸν κληθέντα, ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, Κάρολον. Τὸ ὄνομα ὅμως τοῦ πατρὸς τῆς Ῥωξάνδρας ἠξιώθη τιμῆς ἔτι μείζονος· διότι ἦτε ὁσμаниκή κυβέρνησις καὶ ἡ αὐστριακὴ ἐκάλεσαν αἰεποτε τοὺς ἀπογόνους τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ οὐχὶ Μαυροκορδάτους, ἀλλὰ Ἰσπερλέτ-ζαδέδες, ταῦτόν εἶπεν Σκαρλατίδας· τοῦτο δὲ διότι αὐτὸς ὁ ἀρχηγέτης αὐτῶν Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος προσεπωνομάζετο, ὡς φαίνεται, καὶ Σκαρλάτος. Οὕτω τοῦλάχιστον ἀποκαλεῖ αὐτὸν ὁ Δημήτριος Προκοπίου, λέγων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος Σκαρλάτος.

Μετὰ τὸν πρόωρον τοῦ δευτέρου αὐτῆς συζύγου θάνατον ἡ Ῥωξάνδρα ἀφίερωσε τὴν ζωὴν της ἅπασαν εἰς τὸν μονογενῆ αὐτῆς υἱόν. Ἀφοῦ ἤκουσε τὰς φιλοφροσύνας τοσοῦτων ἐπιφανῶν τῆς Εὐρώπης ἀνδρῶν, ἀφοῦ ἐδέχθη τὰς προσκυνήσεις ὄλων τῶν μεγιστάνων τῶν παριστρίων ἡγεμονιῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν γειτόνων δυνάμεων, ἀφοῦ ἐγνώρισεν, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, τὰς εὐτυχίας τοῦ τρυφερωτάτου τῶν αἰσθημάτων, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῆς στοργῆς καὶ τῆς φιλοτιμίας τοῦ νὰ ἀναδείξῃ τὸν υἱὸν ἐκεῖνον ἱκανὸν πρὸς τὰ λαμπρότατα τῆς ἐποχῆς ταύτης στάδια. Ὅθεν ἀφοῦ προκατεσκεύασε τὸν παῖδα περὶ πᾶσαν ἑλληνικὴν μάθησιν διὰ τοῦ ἰδίου ἑαυτῆς διδασκάλου, τοῦ μεγάλου λογοθέτου Ἰωάννου Καρυοφύλλη, ὑπεβλήθη εἰς μίαν τῶν μεγαλητέρων δοκιμασιῶν ὅσας δύναται νὰ ὑποσῆ μήτηρ, καὶ μάλιστα μήτηρ τέκνου μονογενοῦς· διότι ἐχωρίσθη ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὸν ἐξαπέστειλε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκπαιδευσεῶς του, εἰς Ἰταλίαν, ἧτις ἐλογιζέτο τότε καὶ ἦτο εἰσέτι ἡ σοφωτέρα τῆς Ἑσπερίας χώρα. Ἐχῆρσε δὲ οὕτω τὸ τρίτον οἰκιοθελῶς ἐπὶ 14 ἔτη, ἄλλην παραμυθίαν μὴ ἔχουσα καθ' ὅλον τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα εἰμὴ τὰς συνεχεῖς τοῦ υἱοῦ ἐπιστολάς, τὰς περὶ προκοπῆς αὐτοῦ ἀγγελίας, καὶ τὴν ἔκτοτε ἀρξάμενην εὐρωπαϊκὴν αὐτοῦ φήμην διὰ τῆς πολυθρυλήτου ἐκείνης περὶ κυκλοφορίας τοῦ αἵματος πραγματείας, ἧτις συνταχθεῖσα λατινιστὶ τοσάκις ἐξεδόθη ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Βελγίῳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ἦτο δὲ ἑτῶν 57 περίπου ὅτε τῷ 1662 ἐνηγαλίσθη αὐθὺς τὸν υἱόν, ὅστις ἀνέλαβε ἀμέσως τὴν διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ῥητορικῆς ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Φαναρίου καὶ ἐνταυτῷ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ αἱ περιστάσεις εἶχον ἀρχίσει νὰ μεταβάλλωνται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Οἱ Ἕλληνες, οἵτινες πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων, ἐπὶ τοῦ κατακτητοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Βαγιαζήτ Β', εἶχον ἐπιτραπῆ τὴν

διεξαγωγῆν ὄλων τῶν διπλωματικῶν διαπραγματεύσεων τῆς Υ. Πύλης, καὶ οἵτινες κατόπιν ἀπέβαλον τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, νῦν ἀνέκτησαν αὐτὸ διὰ τοῦ Παναγιώτου Νικούση, προχειρισθέντος πρώτου μεγάλου διερμηνέως οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ γραμματέως τῆς ἐπικρατείας. Ὅθεν ἡ φιλοτιμία τῆς Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτου ἠλπισεν εὐλόγως ὅτι ὁ υἱὸς τῆς δύναται νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ Παναγιώτου. Ἡ εὐνοια ἦν ἡ ὁσμανικὴ κυβέρνησις ἔσωζε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Σκαρλάτου ἦτο συστατικὸν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεϊότατον· ἡ πολυπειρος ὅμως γυνὴ ἤξευρεν ὅτι ἡ εὐνοια μόνη δὲν ἤρκει οὐδ' ἐπὶ ἐκείνης τῆς κυβερνήσεως ὁσάκις προέκειτο περὶ σπουδαίων διεθνῶν συμφερόντων· καὶ τούτου ἕνεκα πρόετρεψε τὸν υἱὸν νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἄλλα ποικίλα προσόντα διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Γενομένης δὲ καὶ ταύτης τῆς προπαρασκευῆς, ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ αὐτὸν προσληφθέντα ὑπὸ τοῦ Νικούση ὡς γραμματέα καὶ διερμηνέα, τῷ 1671. Καὶ ὅταν μετ' οὐ πολὺ ἀπεβίωσεν ὁ Νικούσης, εἶδε πληρωθέντας τοὺς μητρικοὺς αὐτῆς πόθους, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον προχειρισθέντα μὲν πρῶτον διερμηνέα, διαπραγματευόμενον δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν μεγαλύτερων μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης.

Δυστυχῶς ἡ ὑπατος αὐτῆ λειτουργία εἶχε τοὺς κινδύνους αὐτῆς, κινδύνους ἐνίοτε φοβεροῦς. Τῷ 1683 ἐδέησεν ὁ Μαυροκορδάτος νὰ συνοδεύσῃ τὸν μέγαν βεζύρην Καρὰ Μουσταφᾶν εἰς τὴν πολυθυρῶλητον πολιορκίαν τῆς Βιέννης, ἣν ἔλυσε ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Σοβιεσκις, νικήσας κατὰ κράτος τὸν ὁσμανικὸν στρατόν. Ὁ σουλτάνος, ἐν τῇ ἀγανακτῆσει αὐτοῦ διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, ἐθανάτωσε τὸν μέγαν βεζύρην, πολλοὺς ἄλλους ὑπουργοὺς, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔρριψεν εἰς τὴν φυλακὴν τὸν μέγαν διερμηνέα, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μὴ γίνωσι δεκταὶ αἱ πρὸ τοῦ πολέμου γενομέναι ὑπὸ τῆς Αὐστρίας εἰρηνικαὶ προτάσεις. Ἡ φυλάκισις ἠδύνατο νὰ λογισθῇ ὡς προοίμιον τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν. Τότε ἡ γηραιὰ τοῦ ἀνδρὸς μήτηρ δὲν ἐδίστασε περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀφοῦ διὰ τῶν συνεννοήσεων αὐτῆς μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ Μουσταφᾶ Κιουπριλῆ, τοῦ μετέπειτα γενομένου μεγάλου βεζύρου, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν προστασίαν καὶ μεσολάβησιν του, ἀπεφάσισε νὰ συμμερισθῇ ἐν τῷ μεταξὺ τὴν τύχην τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ συμπυλακισθῇ μετ' αὐτοῦ, αὐτὴ ἡ ὀγδοηκοντοῦτις περίπου γυνὴ. Ἐκεῖ δὲ, μὴ δυνηθεῖσα νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς ἠθικὰς καὶ ὕλικὰς ταλαιπωρίας τῆς συμφορᾶς ταύτης, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν πρὶν εὐτυχῆσῃ νὰ ἴδῃ τὸ αἶσιον πέρας τῶν δραστηρίων αὐτῆς ἐνεργειῶν, καὶ τὸν υἱὸν τῆς οὐ μόνον λυτρωθέντα, ἀλλὰ καὶ πολὺ μειζόνων ἢ πρότερον ἀξιοθέντα

τιμῶν, ἰδίως δὲ συνδέσαντα τὸ ἱστορικὸν ἥδη γενομένον ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς περιωνύμου συνθήκης, τῆς συνομολογηθείσης εἰς Κάρλοβιτς.

Τοιαύτη ἐγένετο ἡ πρώτη Φαναριώτισσα, ἡ ἀρχηγέτις τοῦ οἴκου ἐκείνου ἐξ οὗ ἀνεδείχθησαν τρεῖς μὲν μεγάλοι διερμηνεῖς, τρεῖς δὲ αὐθένται, ἐβλάστησε δὲ ὁ ἐπιτηδεϊότατος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἡ ἐπομένη διατριβὴ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπείου κ. Ι. Σμῖθ ἐγγράφη γερμανιστὶ διὰ τὴν Ἑστία ν' προθύμως δὲ δημοσιεύσῃ αὐτὴν, ὡς λίαν περιεργὸν καὶ ὡς ἀπαρχὴν τακτικωτέρας συνδρομῆς, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη ἡμεῖς ὁ σὸς συντάκτης τῆς.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ ἔλλειψις παρατηρήσεων εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν ἡ ἐπιστήμη μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἠδυνήθη νὰ διαγνώσῃ τὴν οὐσίαν καὶ τὰς αἰτίας τοῦ σεισμοῦ, ἢ καὶ νὰ προῖδῃ, ἔστω καὶ ἐπὶ βραχὺ, τὸ πολλάκις ἐπικινδύνον καὶ φοβερὸν τοῦτο συμβάν.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἠσχολήθησαν οἱ ἐπιστήμονες περὶ τοὺς σεισμοὺς, ἰδίως ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ἠρκέσθησαν μόνον εἰς ἔκθεσιν καὶ ὑποβολὴν ὑποθέσεων, δι' ὑποθέσεων δὲ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὰ περὶ αὐτῶν διὰ πάντων τῶν αἰώνων μέχρι τοῦ νῦν. Περὶ ἐπιμελοῦς παρατηρήσεως τῶν ἐπὶ μέρος συμβαινόντων, περὶ καταστατικῆς συλλογῆς πολλῶν σεισμῶν ἐν διαφόροις χώραις δὲν ἐσκέφθη οὐδεὶς. Τὰ ὀλίγα δὲ, ἅτινα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὑρεν ἐν τοῖς πρὸ αὐτοῦ ὁ Πλίνιος, ἀπωλέσθησαν δι' ἡμᾶς. Μόλις τὸν 10^{ον} αἰῶνα ἡ ἐπιστήμη προήχθη ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ κατανοήσῃ ὅτι ἅπασαι αἱ ὑποθέσεις μένουσιν ἄκαρποι, ὅτι δὲ καὶ περὶ τῶν σεισμῶν ὡς καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀντικειμένων τῶν αὐστηρῶν ἐπιστημῶν ἡ παρατήρησις ἔχει πρῶτη τὸν λόγον. Ὅταν συναχθῇ ἰκανὴ πληθὺς γεγονότων καὶ ταῦτα κριτικῶς θεβαιωθῶσι, τότε ἄρχεται ἡ πνευματικὴ ἐργασία ἀπὸ σταθερᾶς βάσεως ὀρυωμένη. Πρῶτοι τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἐπάτησαν ὁ Alexis Perry ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ Mallet ἐν Ἀμερικῇ. Οὗτοι συνήγαγον ἀπάσας τὰς γνωστὰς εἰδήσεις περὶ σεισμῶν, διέταξαν δὲ ταύτας χρονολογικῶς καὶ κατὰ χώρας ἐν εἴδει καταλόγων, καὶ ἐξήτασαν τὰ ἥδη πρότερον κινήθηκα ζητήματα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐπιρροὰς τοῦ σύμπαντος, εἰς τὰ ἠφαιστεια τῆς γῆς καὶ εἰς τὴν σχέσιν τῶν σεισμῶν πρὸς τὰ μαγνητικὰ καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα. Τοὺς ἀνδρας τούτους ἠκολούθησαν ἄλλοι, ἔκτοτε δὲ πύξησε κατὰ πολὺ ἡ γενικὴ προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ δὲν πα-